

Badanie potrzeb rodzin z małymi dziećmi w gminie Jastków

RAPORT

Grudzień, 2017

Spis treści

Wprowadzenie i cele badania.....	4
Metodologia badania oraz referowania wyników	4
Charakterystyka grupy respondentów	6
Wyniki ankiety	8
Jakość opieki, wychowania instytucjonalnego dzieci do 6 r.ż.	8
Specjalne potrzeby dzieci i ich rodzin.....	16
Potrzeby rodziców z małymi dziećmi (do 1 r. ż.)	20
Czas wolny dzieci i ich rodzin	23
Rekomendacje	29
Załącznik	35

Opracowanie: Dominik Kmita, Gabriela Dzięgiel

Diagnoza jest realizowana w ramach projektu Centrum Dziecka i Rodziny Jastków współfinansowanego przez Oriflame.

Na różnych etapach przygotowania badania oraz raportu w działach udziały wzięły:

Biedacha Sabina

Chabros Aneta

Czubak Barbara

Dudziak Teresa

Duk Marta

Filipek Aneta

Gospodarek Sylwia

Jakubczak Magdalena

Kamińska Katarzyna

Krysa Beata

Lubek Wiesława

Ostrowska Katarzyna

Paszczyk Hanna

Podstawka Renata

Poleszak Magdalena Jagoda

Sadurska Grażyna

Wójcik Marta

Wójcik Beata

Wójcik Agnieszka

Zarzeka Magdalena

Zawada Monika

Zawiślak Teresa

WPROWADZENIE I CELE BADANIA

W 2017 roku Fundacja Rozwoju Dzieci pomogła gminie Jastków w przeprowadzeniu partycypacyjnej diagnozy potrzeb rodzin z małymi dziećmi. W proces wypracowywania diagnozy włączyli się rodzice i dziadkowie oraz przedstawiciele instytucji, które zajmują się opieką i edukacją najmłodszych członków społeczności. Na każdym etapie pracę zespołu przygotowującego badanie koordynował i wspierał Dominik Kmita reprezentujący Fundację Rozwoju Dzieci.

Badanie miało na celu poznanie potrzeb rozumianych jako opinie rodziców i dzieci na temat zastanego stanu rzeczy, problemów, a także oczekiwań na rozwój gminnej oferty dotyczącej małych dzieci. Poznanie potrzeb pozwoli na:

- zaplanowanie przyszłych działań w oparciu o diagnozę;
- wyjście naprzeciw potrzebom mieszkańców;
- ocenę dotychczasowych działań, kontynuację działań sprawdzonych;
- aktywizację i integrację mieszkańców;
- określenie w których obszarach gmina powinna inwestować, aby zaspokoić potrzeby rozwojowe i edukacyjne dzieci do 6 r.ż. oraz poprawić funkcjonowanie rodziców.

METODOLOGIA BADANIA ORAZ REFEROWANIA WYNIKÓW

Fundacja Rozwoju Dzieciom we współpracy z wójt gminy Jastków, skontaktowała się z osobami szeroko zainteresowanymi edukacją dzieci w Gminie oraz potrzebami ich rodzin. Zaproszenie zostało rozesłane do przedstawicieli lokalnych szkół, przedszkoli oraz innych instytucji edukacyjnych, lekarzy, innych pracowników służby zdrowia, miejscowych instytucji kultury, a także rodziców i dziadków małych dzieci. Osoby, które wyraziły chęć udziału w diagnozie wspólnie przygotowały ankietę badającą potrzeby rodzin z małymi dziećmi, a następnie udostępniły ją rodzicom dzieci mieszkających w gminie.

Ankiety można było wypełnić w instytucjach, których przedstawiciele wzięli udział w jej przygotowaniu, w szkołach i przedszkolach, w bibliotece, w przychodni zdrowia, w urzędzie gminy oraz na stronie internetowej gminy.

Po zebraniu wyników zostały one omówione przez twórców ankiety. Na ich podstawie przygotowali oni rekomendacje dla władz gminnych wytyczające kierunki rozwoju Gminy zgodne z potrzebami rodzin z małymi dziećmi. Szczegółowe wyniki zostały omówione w niniejszym raporcie.

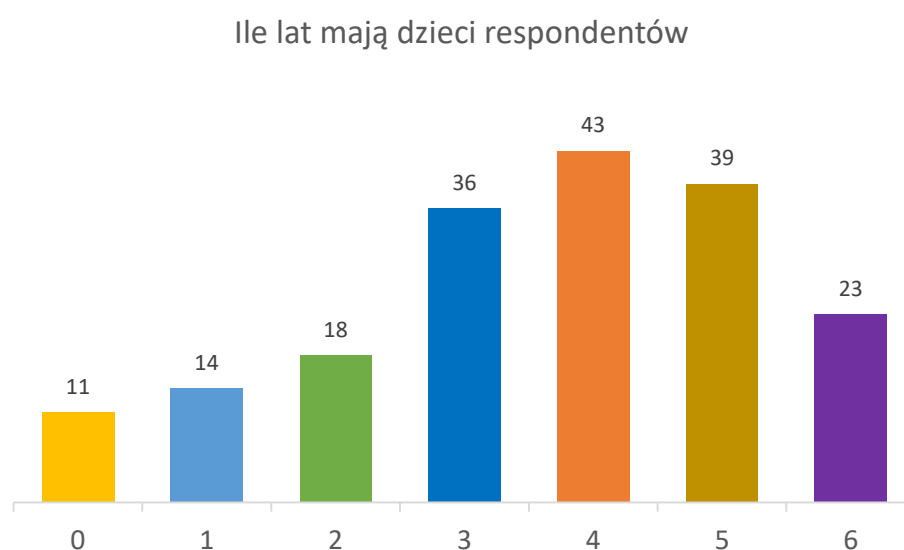
W skład zespołu tworzącego ankietę weszli przedstawiciele następujących instytucji:

- lokalnych władz (gminnych, a także poszczególnych sołectw);
- lokalnych instytucji służby zdrowia (położne i pielęgniarki środowiskowe);
- szkół, przedszkoli i oddziałów przedszkolnych;
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Gminnej Biblioteki Publicznej w Jastkowie;
- Koła Gospodyń Wiejskich Panieńszczyzna-Jastków;
- rodziców.

Wszystkie wykresy w raporcie przedstawiają liczbę osób, które odpowiedziały na konkretne pytanie w dany sposób.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY RESPONDENTÓW

Ankieta była skierowana do rodziców małych dzieci. W ankiecie wzięło udział 139 osób. 91% stanowiły kobiety, 9% mężczyźni. 40 ankiet zostało wypełnionych drogą internetową. Największą grupę respondentów stanowili rodzice dzieci trzy-, cztero- i pięcioletnich (Rys. 1).

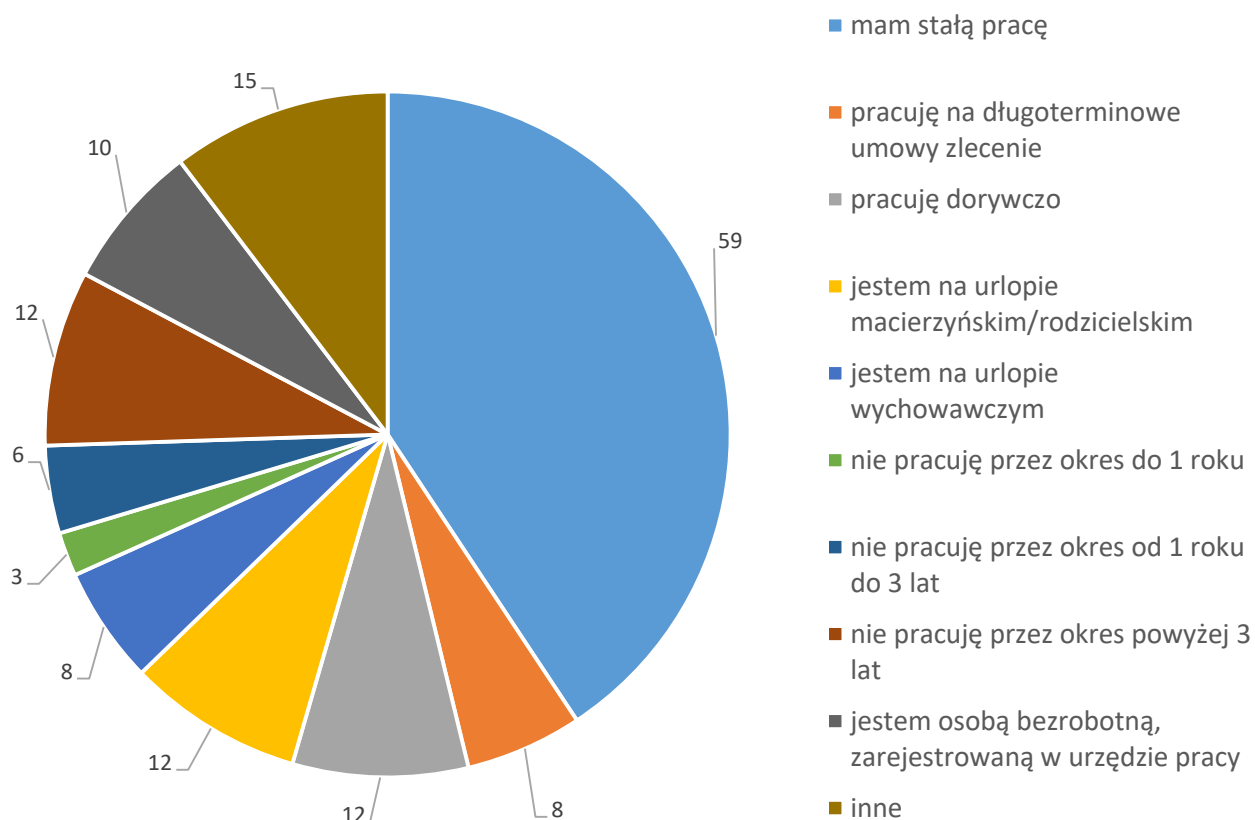
Rysunek 1. Reprezentacja grup wiekowych wśród dzieci respondentów.

Najwięcej respondentów dowiedziało się o ankiecie z przedszkola, jednak internet (strona internetowa gminy), szkoła, znajomi, Akademia Kultury oraz biblioteka również były często wymieniane. Najwięcej ankiet wypełnili mieszkańcy Panięszczyzny, niewiele mniej mieszkańcy Jastkowa. Nie udało się zebrać opinii mieszkańców sołectwo Miłocin.

Większość respondentów – 42% ma stałą pracę (Rys. 2). 22% od jakiegoś czasu nie pracuje, 15 % jest na urlopie wychowawczym lub rodzicielskim. Duża część osób, które w pytaniu o status na rynku pracy odpowiedziały „inne” zajmuje się pracą w gospodarstwie rolnym.

Charakterystyka grupy osób, które odpowiedziały na pytania ankiety jest więc nieco odmienna niż struktura populacji gminy¹. Kobiety zdecydowanie częściej wypowiedziały się na temat potrzeb rodzin z dziećmi niż mężczyźni. Większość respondentów pracuje. Osoby ze stałą pracą stanowią dużo mniejszy procent grupy niż osoby na stałe zatrudnione wśród wszystkich mieszkańców gminy. Stosunkowo dużo osób nie pracuje od roku do trzech lat lub jest na urlopie wychowawczym lub macierzyńskim.

Gdzie pracują respondenci

¹ Według danych z „Statystycznego Vademecum Samorządowca 2016”

Rysunek 2. Status respondentów na rynku pracy. Na wszystkich wykresach oznaczona jest liczba osób, które w dany sposób odpowiedziały na pytanie. Procent jaki taka grupa stanowi wśród wszystkich odpowiadających jest podany w tekście.

Zdecydowana większość respondentów ocenia sytuację materialną swojej rodziny jako dobrą (49%) lub bardzo dobrą (9%). 42% ocenia ją jako średnią. Żaden z respondentów nie uważa sytuacji swojej rodziny na złą lub bardzo złą. 5 osób nie odpowiedziało na to pytanie.

WYNIKI ANKIETY

Wypracowana ankieta zadawała pytania dotyczące czterech różnych obszarów związanych z wychowywaniem dziecka w gminie Jastków. Wyniki ankiety są przedstawione w podziale na te właśnie obszary.

JAKOŚĆ OPIEKI, WYCHOWANIA INSTYTUCJONALNEGO DZIECI DO 6 R.Ż.

Pytania z pierwszego badanego obszaru dotyczyły instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem dostępnych na terenie gminy. Rodzice zostali zapytani o to, jak korzystają z instytucji wychowawczych, jakości i dostępności takiej formy opieki.

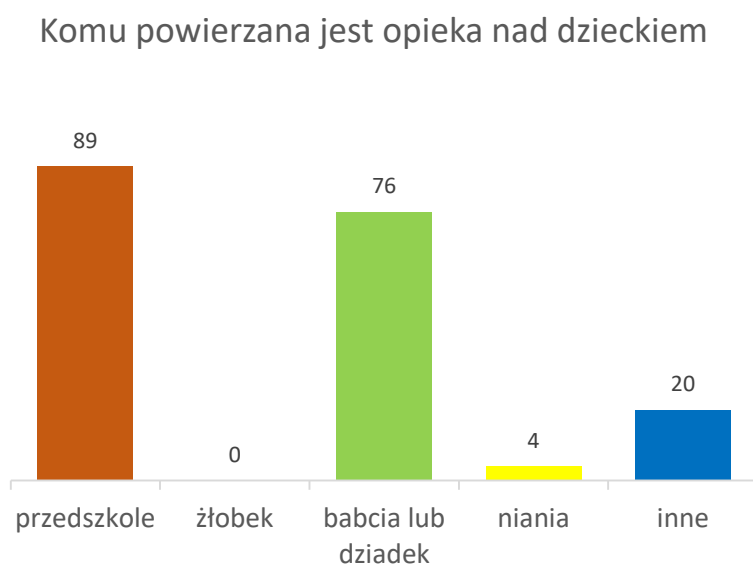
Pierwsze pytanie (Rys. 3) tej części ankiety badało z jakich form opieki nad dziećmi korzystają respondenci. Większość posyła swoje dzieci do przedszkoli (64% respondentów), jednak niewiele mniej (55%) o pomoc prosi babcię lub dziadka dziecka. Ze żłobków nie korzysta żaden z respondentów, a z usług niani - jedynie 3%. Z 20 osób (14% respondentów), które na pytanie odpowiedziały „inne”, 11 wskazało Akademię Kultury jako instytucję, której powierzają opiekę nad swoim dzieckiem.

Naszą szczególną uwagę zwróciła rola babci i dziadka w opiece nad wnukami. Wydaje się naturalnym, że dzieci zwracają się do swoich rodziców z prośbą o pomoc w opiece nad wnukami. W diagnozie nie badano jaki jest zakres obowiązków dziadków w

opiece nad wnukami, co robią z wnukami w czasie, gdy te są pod ich opieką, jak i czym karmią wnuki. To tylko kilka z możliwych do zadania pytań. Moglibyśmy je zmieścić w kategorii – jakość opieki dziadków nad wnukami. W przypadku zainteresowania gminy lub innych instytucji/osób jakością opieki dziadków nad wnukami powinny zostać przeprowadzone pogłębione badania.

Kolejne pytanie dotyczyło korzystania z dostępnej już oferty gminy skierowanej do dzieci i ich rodziców (Rys. 4). Większość respondentów korzysta z przynajmniej jednej formy opieki nad dzieckiem przygotowanej przez gminę. Jedynie cztery osoby nigdy nie korzystały z oferty gminy. Największą popularnością cieszą się imprezy kulturalne (bywa na nich 72% respondentów) oraz przedszkole (47% respondentów), a także gminna biblioteka (37% respondentów) i zajęcia organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury i Sportu (GOKiS) (20% respondentów). Do takich zajęć można zaliczyć także Akademię Kultury, uczestnictwo w której zgłosiło pięcioro respondentów.

Rysunek 3. Instytucje sprawujące opiekę nad dziećmi respondentów.

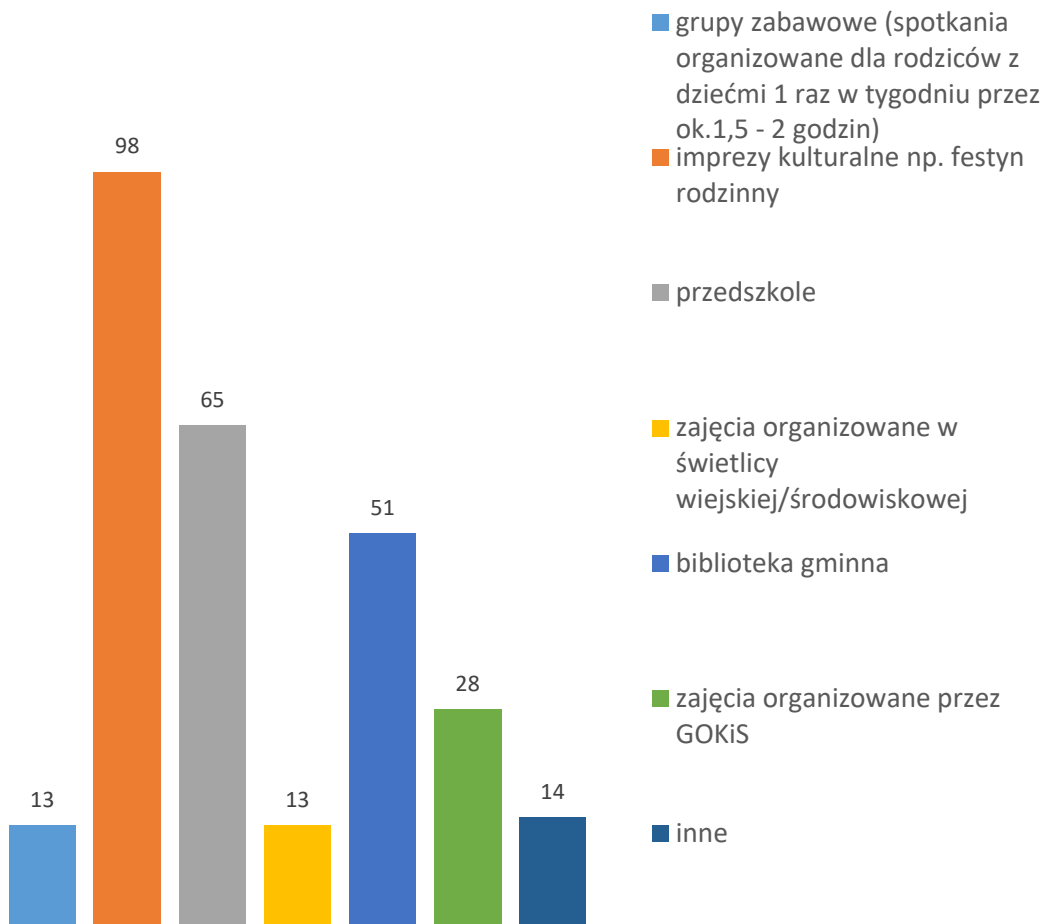
Rodzice zostali także zapytani o oczekiwania względem instytucji edukacyjnych i kulturalnych (Rys. 5). Najwięcej z nich (64%) oczekiwałoby fachowej opieki pedagogiczno-

psychologicznej lub bezpłatnej konsultacji ze specjalistą (39%). Szerzej te potrzeby badał drugi obszar ankiety. Remont (38%) lub budowa nowego placu zabaw (33%) również były często wymieniane. Widoczna jest także potrzeba organizacji dziennej opieki nad dziećmi. Potrzebę zajęć przedszkolnych wymieniło 37% respondentów, natomiast żłobkowej – 19%. Budowa żłobka i przedszkola w Panieńszczyźnie planowana jest na rok 2018². Można też zaobserwować zapotrzebowanie na zajęcia popołudniowe – w świetlicach szkolnych (22% respondentów), a także spotkań Grup Zabawowych dla dzieci i ich rodziców (16%). Szczególnie interesujące jest zgłaszanie zapotrzebowania na ostatnie formy organizowanej opieki, ponieważ wskazują w pewnym stopniu na chęć integracji między rodzinami z małymi dziećmi. Dużą popularnością cieszą się festyny gminne, umożliwiające realizację takiej integracji, możliwe więc, że rodzice małych dzieci odczuwają potrzebę spotkania z innymi osobami, które mają podobną sytuację rodzinną.

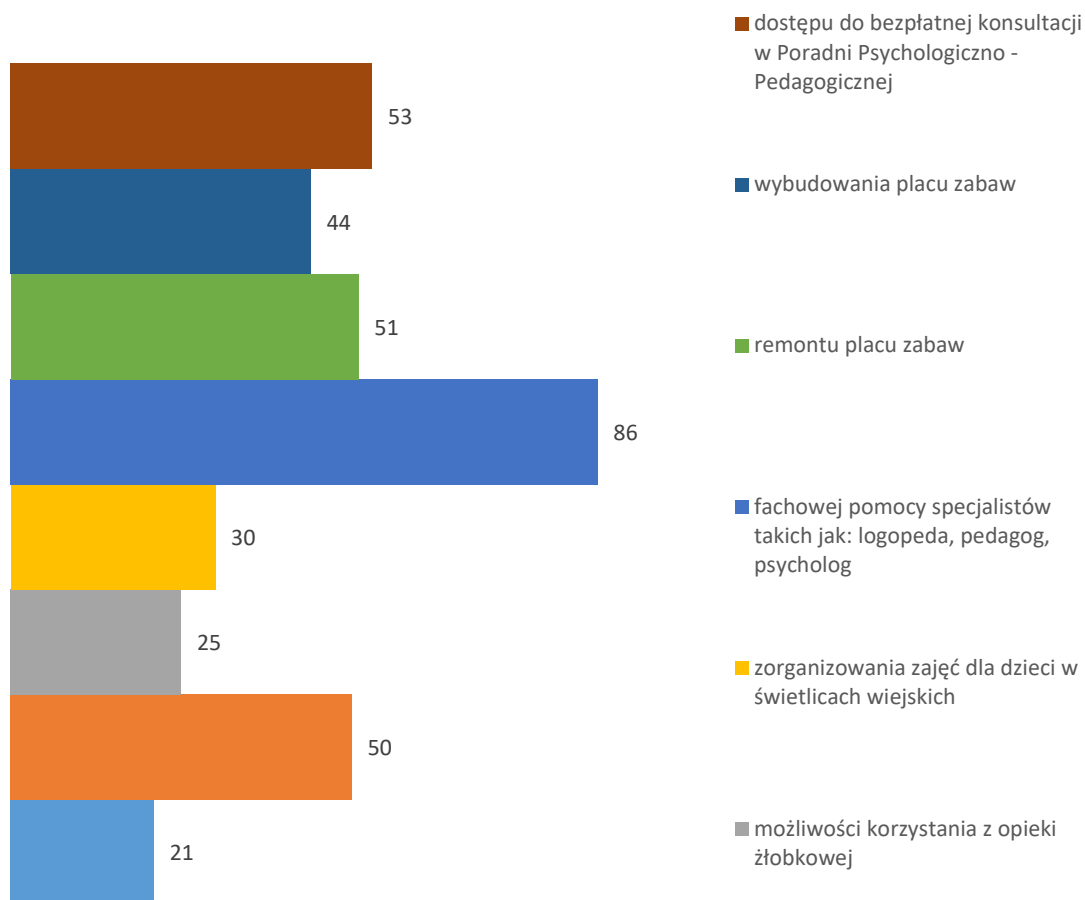
² Według ogłoszenia przetargowego na budowę Centrum Rozwoju Rodziny;
<https://www.jastkow.pl/f/22847/945/og%C5%82oszenie.pdf>, dostęp: 22.12.2017

Z jakich form opieki organizowanej przez gminę korzystają rodzice

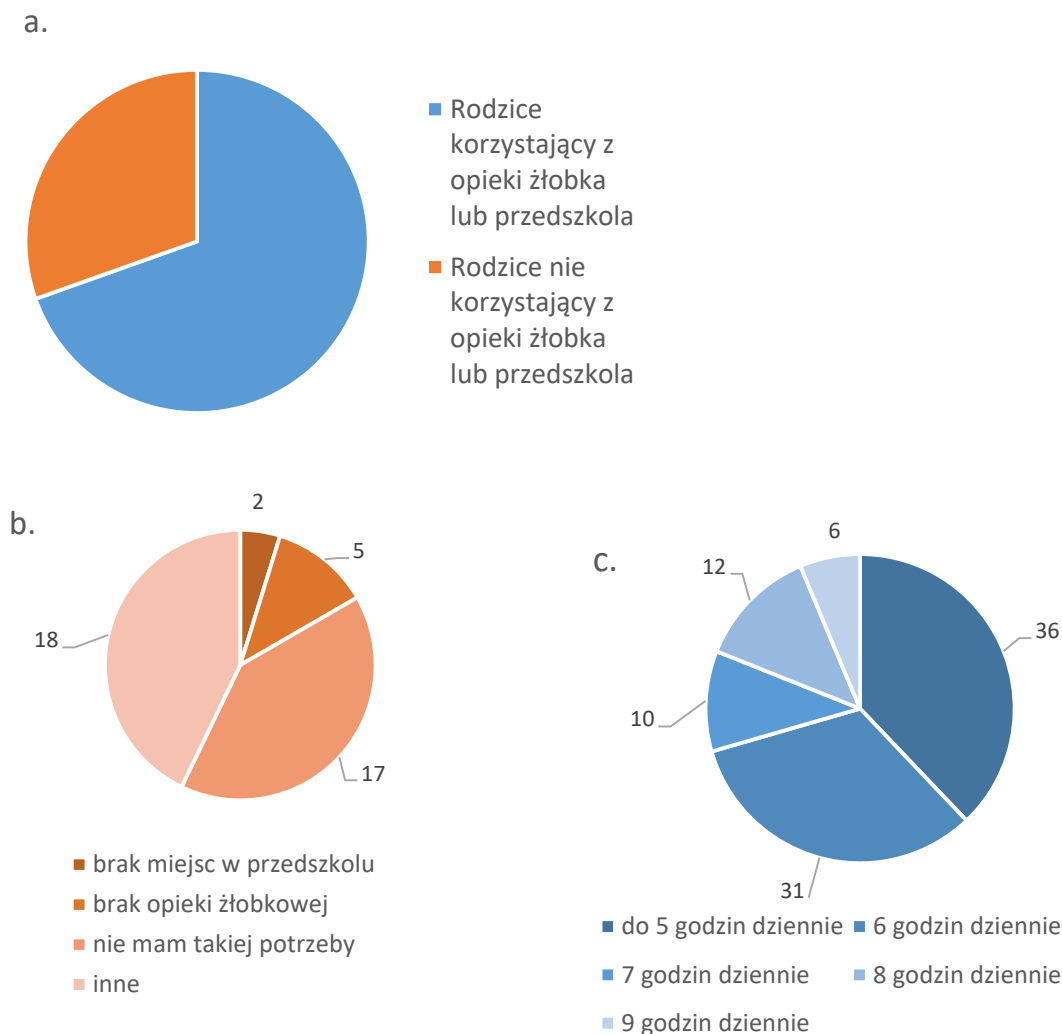

Rysunek 4. Korzystanie z oferty gminy skierowanej do dzieci.

Czego rodzice oczekują od instytucji gminnych

Rysunek 5. Potrzeby rodziców związane ze zorganizowaną opieką nad dziećmi.

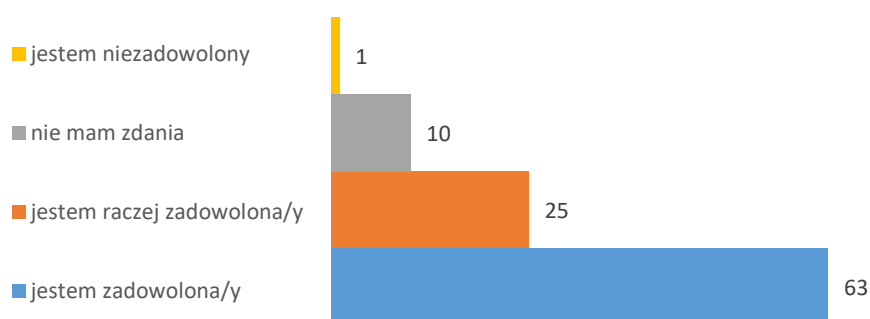
Rysunek 6. Korzystanie z opieki przedszkolnej lub żłobkowej a) Liczba osób korzystających z opieki; b) przyczyny niekorzystania z takiej opieki; c) liczba godzin spędzanych przez dziecko w przedszkolu lub żłobku.

Obecnie z opieki przedszkola lub żłobka korzysta 70% respondentów (Rys. 6a). Największa część dzieci, które uczęszczają do przedszkola lub żłobka (poza terenem gminy), spędza tam do 5 godzin dziennie. Prawie tyle samo spędza w placówkach 6 godzin dziennie, trochę mniej 7-9 godzin. 30% respondentów nie posyła swoich dzieci ani do przedszkola, ani do żłobka. W przypadku 6% osób, które odpowiedziały na to pytanie jest to spowodowane ograniczoną dostępnością takiej opieki (brak żłobka, brak miejsc w przedszkolu, problemy z dojazdem), jednak aż 17 z 42 osób, które nie korzystają z tego rodzaju opieki nie odczuwa

takiej potrzeby. Aż 18 osób odpowiedziało, że ma inne powody, dla których dziecko nie korzysta z publicznej opieki przedszkolno-żłobkowej. Niektórzy wskazywali na opiekę sprawowaną przez któregoś rodzica w zamian, część wspominała także o Akademii Kultury jako alternatywie dla opieki przedszkolnej. Większość nie podała powodu.

Rodzice, których dzieci uczęszczają do przedszkola w gminie Jastków zostali zapytani o ogólną ocenę dotychczasowej opieki (Rys. 7). Prawie 90% z osób, które odpowiedziały na to pytanie jest zadowolonych lub raczej zadowolonych. Najczęściej wymienianym uzasadnieniem takiej opinii o przedszkolu jest fachowa opieka oraz ciekawa oferta edukacyjna. Mimo to, kilka osób zwróciło uwagę na niedogodności lokalowe przedszkola oraz na mało indywidualne podejście do dzieci, zwłaszcza młodszych. Atmosfera przedszkola jest jednak opisywana jako miła i przyjazna dzieciom.

Zadowolenie z opieki przedszkolnej

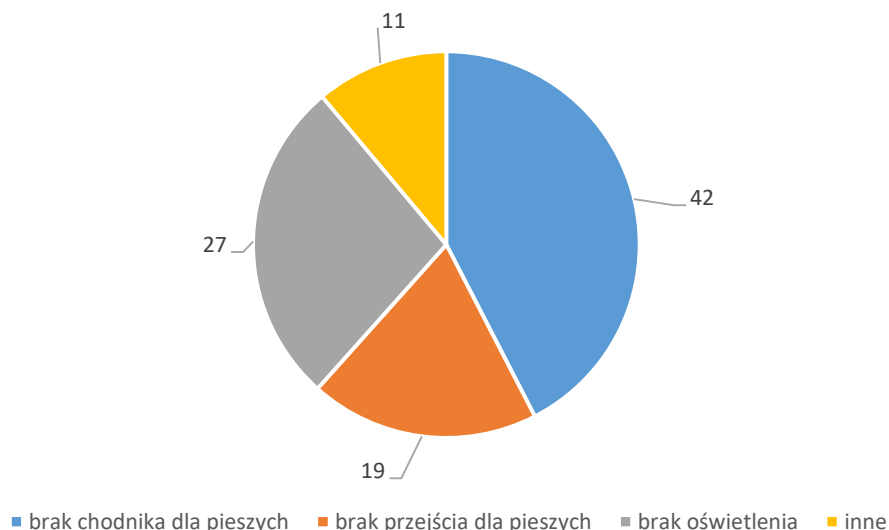

Rysunek 7. Ocena jakości opieki przedszkolnej w Jastkowie.

Ostatnim zagadnieniem poruszonym w tej części ankiety było bezpieczeństwo po drodze do przedszkola. 37% respondentów uważa, że droga dziecka do przedszkola jest niebezpieczna, 63% uważa ją za bezpieczną. Głównym problemem jest brak udogodnień dla pieszych – brak chodnika oraz przejść, a także duży ruch na drogach prowadzących do

przedszkola. Według 55% respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie o naturę zagrożeń po drodze do przedszkola, bezpieczeństwo zmniejsza brak oświetlenia. Niedogodnością jest duży dystans jaki dzieci muszą pokonać by dotrzeć do przedszkola oraz brak transportu publicznego lub przeznaczonego specjalnie dla dzieci w tym wieku.

Co stanowi zagrożenie w drodze do przedszkola

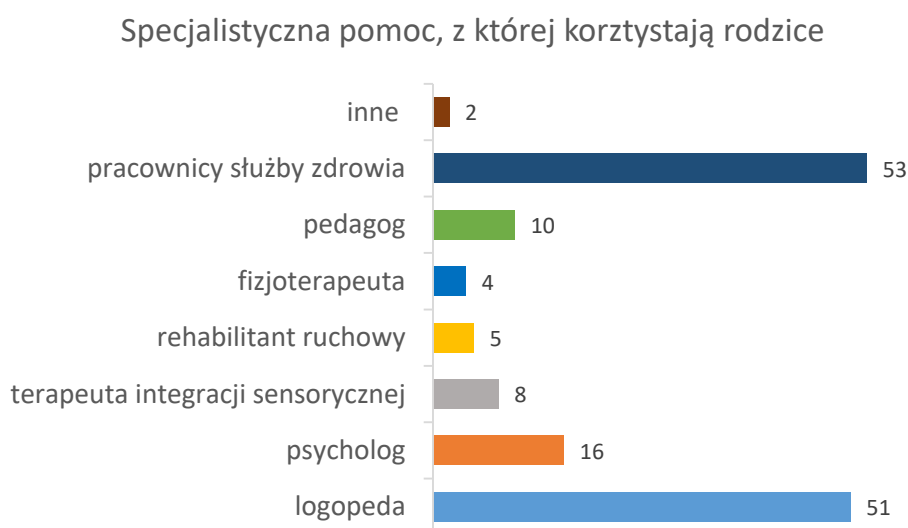
Rysunek 8. Bezpieczeństwo po drodze do przedszkola w gminie Jastków.

Podsumowując, rodzice wydają się być zadowoleni z opieki sprawowanej przez instytucje gminne nad ich dziećmi. Większość z nich korzysta w jakiś sposób z oferty gminy, przedszkola są doceniane przez rodziców. Nie oznacza to, że nie zauważają braków w ofercie i przestrzeni na poprawę jakości usług oferowanych przez Gminę. Szczególną uwagę przykuwa rola Akademii Kultury – instytucja często była spontanicznie wymieniana przez respondentów jako alternatywa dla opieki przedszkolnej i żłobkowej. Należy także zwrócić uwagę na potencjalną potrzebę większej integracji między rodzicami małych dzieci oraz na rolę dziadków w wychowaniu wnucząt. Te zagadnienia wymagają ponownego, pogłębionego zbadania. Pewien problem stanowi też bezpieczeństwo na drodze do przedszkola. Istnieje wyraźna potrzeba zorganizowania lepszego transportu publicznego, z którego mogłyby korzystać zarówno dzieci, jak i ich rodzice.

SPECJALNE POTRZEBY DZIECI I ICH RODZIN

W drugiej części badania zapytano respondentów o to jak realizują obecnie i jakie mają potrzeby dotyczące specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, terapeutycznej czy medycznej.

45 % respondentów deklaruje, że ich dziecko korzystało lub korzysta z pomocy specjalistycznej. W większości przypadków (54% osób, które wskazały konkretnego specjalistę, z pomocy którego korzystało) chodziło o pomoc pracownika służby zdrowia (Rys. 9). Niemal tyle samo osób (52%) uczęszczało z dzieckiem do logopedy. Mniej popularnymi specjalistami są psychologowie oraz pedagodzy, a także instruktorzy zintegrowanej terapii sensorycznej.

Rysunek 9. Korzystanie z usług specjalistycznych.

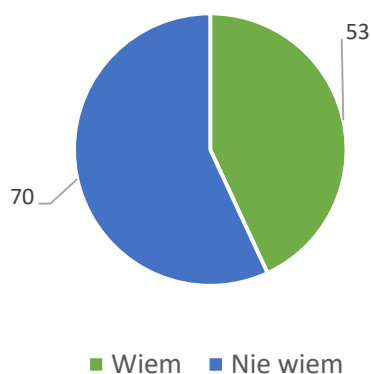
Co ciekawe, to właśnie możliwości konsultacji z logopedą, psychologiem i pedagogiem, chciałyby skorzystać większość respondentów. Wyrazili to także w pierwszej części ankiety (64% respondentów oczekuje organizacji fachowej pomocy tych specjalistów). W pytaniu otwartym o specjalistów, których chcieliby odwiedzić aż 45% osób potrzebowałoby wizyty u logopedy, 30% - u psychologa, 12% - u pedagoga oraz terapeuty

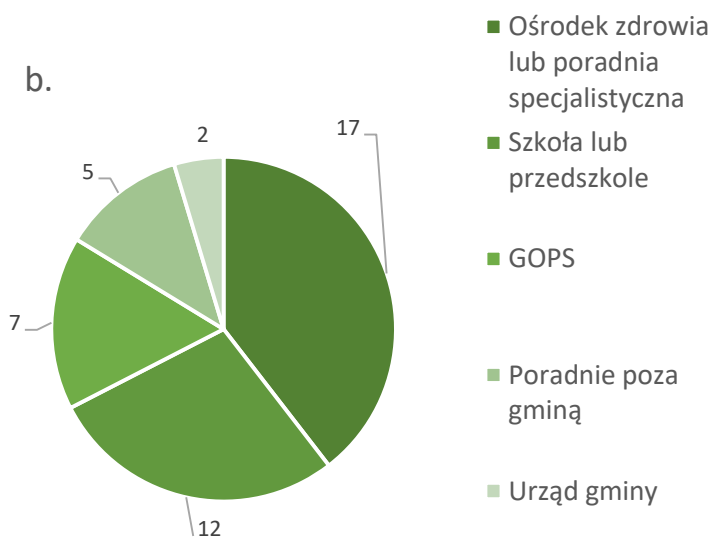
integracji sensorycznej. Deklarowano także dużą potrzebę zwiększenia dostępności lekarzy specjalistów (w szczególności ortopedów i neurologów). Dodatkowo wymieniano zajęcia ruchowe, językowe, poszerzające zainteresowania dzieci jako niezbędne i nieobecne w ofercie gminy skierowanej do dzieci do 6 r. ż.

43% respondentów wiedziałyby gdzie otrzymać specjalistyczną pomoc w trudniej sytuacji (Rys. 10a). Większość z nich zwracałaby się do pracowników służby zdrowia w przychodniach lub poradniach specjalistycznych (Rys. 10b). Niemal równie często wymieniano szkołę jako miejsce pierwszych poszukiwań w sytuacji, która wymaga pomocy. Dość często wymienianym miejscem jest także Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. 57% respondentów nie wiedziałyby gdzie zwrócić się po pomoc.

a.

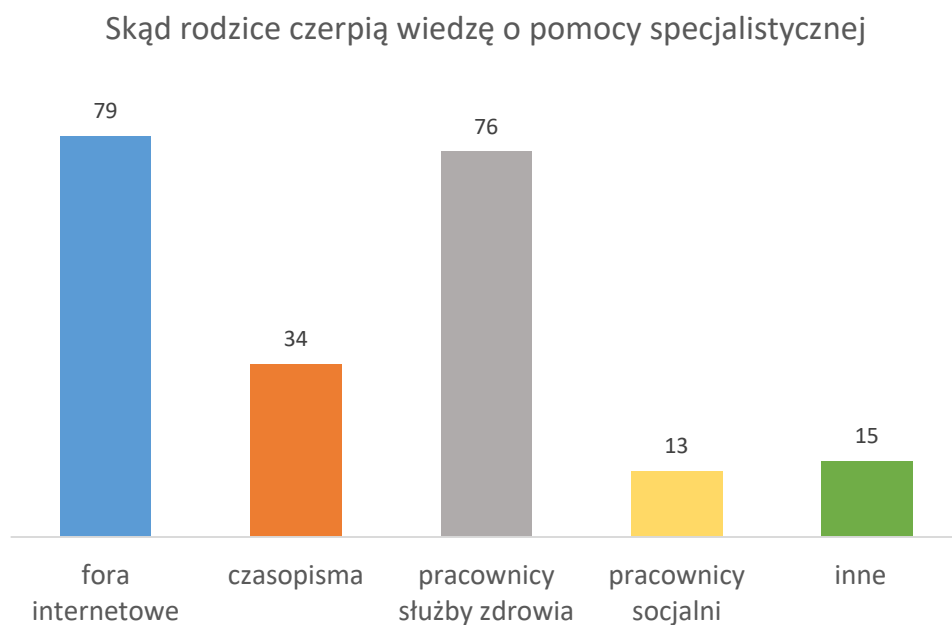

b.

Rysunek 10. Wiedza na temat możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy w gminie; a) „Czy wie Pan/Pani gdzie otrzymać taką pomoc”; b) Miejsca gdzie respondenci szukaliby pomocy.

Najbardziej popularnym źródłem wiedzy o pomocy specjalistycznej jest dla respondentów internet (Rys. 11). Korzystanie z niego deklaruje 60% osób, które odpowiedziały na to pytanie. Zaraz potem, najważniejszym źródłem wiedzy są pracownicy służby zdrowia (58% respondentów). W spontanicznych odpowiedziach respondentów często pojawiają się także nauczyciele szkolni lub przedszkolni jako źródło wiedzy o specjalistycznej pomocy.

Rysunek 11. Źródła wiedzy o pomocy specjalistycznej.

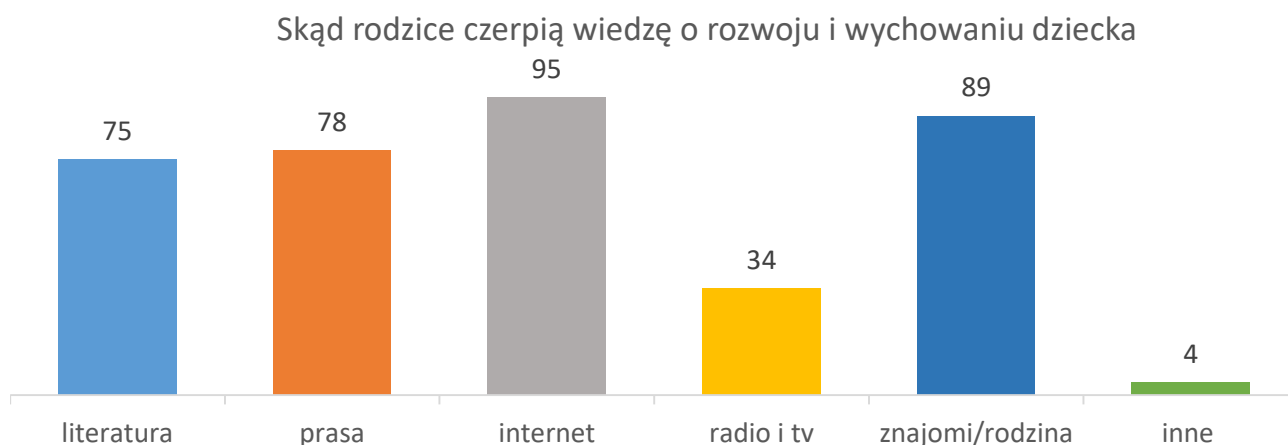
Widać duże zapotrzebowanie na specjalistyczną pomoc zarówno psychologiczno-pedagogiczną, jak i medyczną i terapeutyczną. Poprawę dostępności takiej opieki powinno brać się pod uwagę w planowaniu przyszłych inwestycji gminnych. Kwestia dostępności wiedzy na temat miejsc gdzie można uzyskać tego typu pomoc również jest interesująca. Nie było celem ankiety sprawdzenie gdzie rzeczywiście można takie informacje uzyskać, a

jedynie sprawdzenie, gdzie szukają jej rodzice. Duże znaczenie internetu, w tym szczególnie forów internetowych każe przypomnieć odpowiedzi rodziców z pierwszej części ankiety, które wskazywały na potrzebę większej integracji rodziców małych dzieci. Lekarze, a także pracownicy placówek edukacyjnych także są często wymieniani jako źródło informacji. Możliwe, że należałoby ich przeszkolić w kwestii udzielania informacji na temat dostępności pomocy specjalistycznej w Gminie i okolicach.

POTRZEBY RODZICÓW Z MAŁYMI DZIEĆMI (DO 1 R. Ż.)

Trzecia część ankiety dotyczyła rodzin, w których niedawno pojawiło się dziecko, potrzeb matek w ciąży oraz zaraz po porodzie.

Praktycznie wszystkie matki poszukiwały informacji o wychowaniu i opiece nad dzieckiem w czasie ciąży. Podobnie jak w przypadku pomocy specjalistycznej, najważniejszym źródłem informacji okazał się internet, korzystało w z niego 77% respondentów (Rys. 12). Na drugim miejscu znajdują się znajomi i rodzina (72%). Znaczna część osób odpowiadających na to pytanie czerpała wiedzę z literatury (61%), prasy (63%), bądź innych mediów (28%).

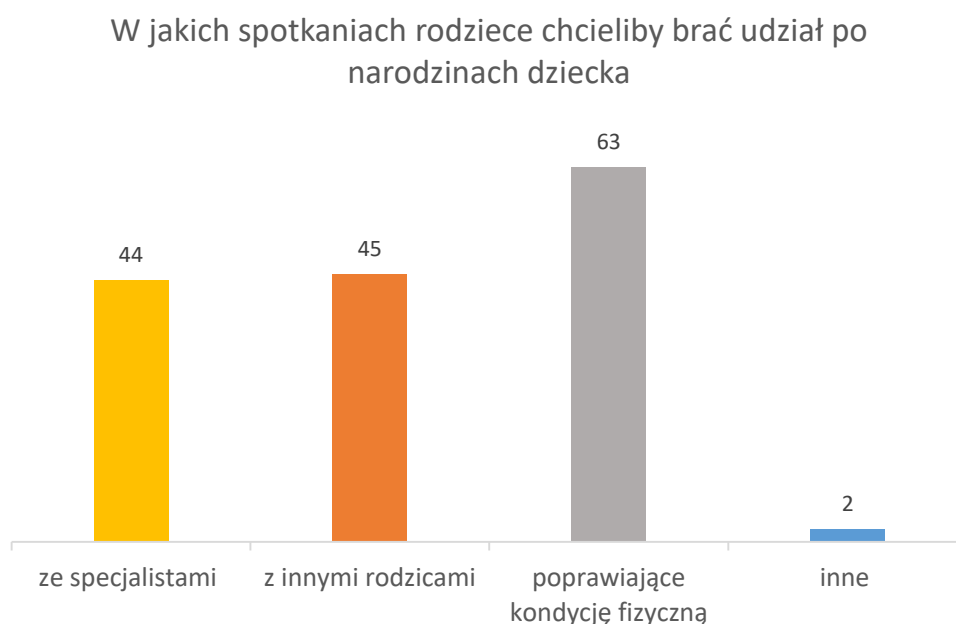

Rysunek 12. Źródła wiedzy na temat wychowania i rozwoju dziecka.

Zebrane zostały także informacje na temat chęci uczestniczenia w warsztatach edukacyjnych na temat opieki nad noworodkami i niemowlakami w czasie ciąży. 68% respondentów byłoby zainteresowanych udziałem w takim szkoleniu. Największym zainteresowaniem cieszyłyby się spotkania na temat opieki i pielęgnacji noworodka, a także dopasowania diety zarówno matki, jak i dziecka do jego potrzeb. Temat etapów rozwoju i możliwości wspierania dziecka na każdym z nich również często pojawiał się

w odpowiedziach młodych rodziców. Widać też wyraźną potrzebę spotkań na temat porodu i przygotowania do przyjęcia noworodka na świat.

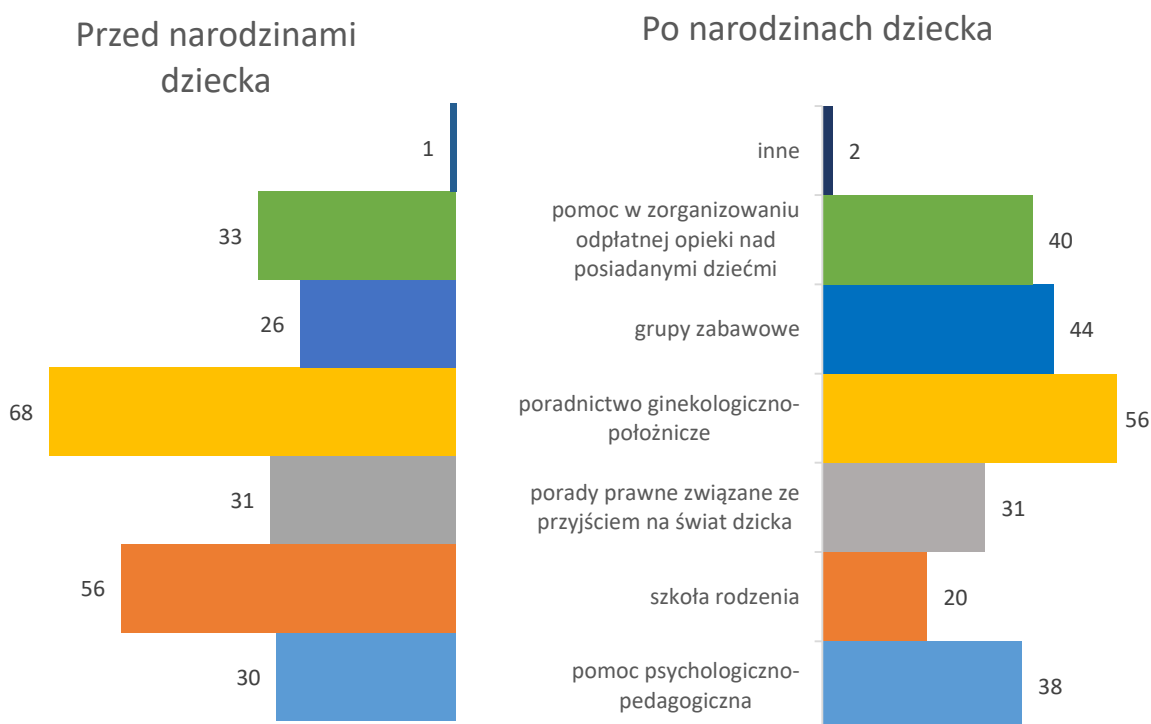
60% respondentów byłoby także zainteresowanych udziałem w szkoleniu już po narodzinach dziecka. 67% z tych osób wybrałoby się na zajęcia poprawiające kondycję dziecka (Rys. 13). Praktycznie taką samą liczbę zwolenników miałyby spotkania z innymi rodzicami, jak i spotkania ze specjalistami. Wybrałoby się na nie 45% i 44% respondentów. Wśród wymienianych specjalistów, których rodzice chcieliby spotkać powtarzają się specjalizacja wymieniane wcześniej przy potrzebnej pomocy specjalistycznej – pedagogzy, psychologowie, terapeuci integracji sensorycznej, a także lekarze specjaliści – ortopedzi, neurologowie, dietetycy.

Rysunek 13. Preferowana tematyka spotkań dla rodziców noworodka lub niemowlaka.

Na pytanie o wsparcie jakiego oczekują rodzice od instytucji gminnych w trakcie ciąży odpowiedziało nieco więcej osób niż na pytanie o takie wsparcie po urodzeniu dziecka (Rys. 14). Procentowo najbardziej zmienia się zapotrzebowanie na zajęcia w szkole rodzenia – w trakcie ciąży chcieliby na nie uczęszczać 50% respondentów, po narodzinach dziecka –

19%. Spada również zapotrzebowanie na pomoc ginekologiczno-położniczą (o 7%). Wzrasta natomiast zapotrzebowanie na grupy zabawowe, z 23% w trakcie ciąży do 42% - po. Podobnie zmienia się potrzeba specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej (wzrasta o 10% procent po porodzie) oraz pomocy zorganizowania odpłatnej opieki nad posiadanyimi dziećmi (wzrasta o 9%). Na podobnym poziomie pozostaje potrzeba porad prawnych związanych z przyjściem dziecka na świat.

Rysunek 14. Zapotrzebowanie na zajęcia dla przyszłych i młodych rodziców.

Podobnie jak w poprzednio omawianej części ankiety, odpowiedzi udzielone w obszarze trzecim często koncentrują się na potrzebie zwiększenia dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Nie musi to być pomoc związana z problemami czy zaburzeniami występującymi u dziecka. Wyraźnie widać, że rodzice chcieliby pogłębić wiedzę na temat rozwoju swojego dziecka – zarówno poznawczego czy fizycznego, jak i emocjonalnego. Interesujące jest również, że niektórzy rodzice wyrażają potrzebę porad

prawnych. Niski procent odpowiedzi wskazujących na tę potrzebę może być związany z brakiem wiedzy na temat. Należałoby jednak zgłębić ten temat w osobnym badaniu dotyczącym znajomości przepisów i regulacji dotyczących rodzin z małymi dziećmi.

Szczególną uwagę zarówno w trzecim, jak i w drugim obszarze ankiety zwraca rola internetu jako źródła wiedzy. Jest to medium, do którego często sięgają rodzice szukając wiedzy o potrzebach pielęgnacyjnych i specjalnych swojego potomstwa. Przyczyny takiego stanu rzeczy oraz potencjalne możliwości związane z wykorzystaniem internetu w edukowaniu rodziców również są dziedziną, którą warto byłoby lepiej zbadać.

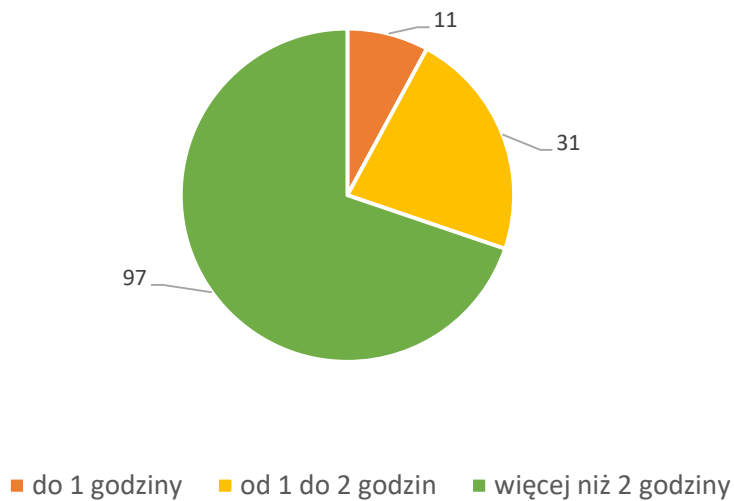
CZAS WOLNY DZIECI I ICH RODZIN

Ostatni obszar badany przez ankietę dotyczył czasu spędzanego wspólnie przez dzieci i rodziców.

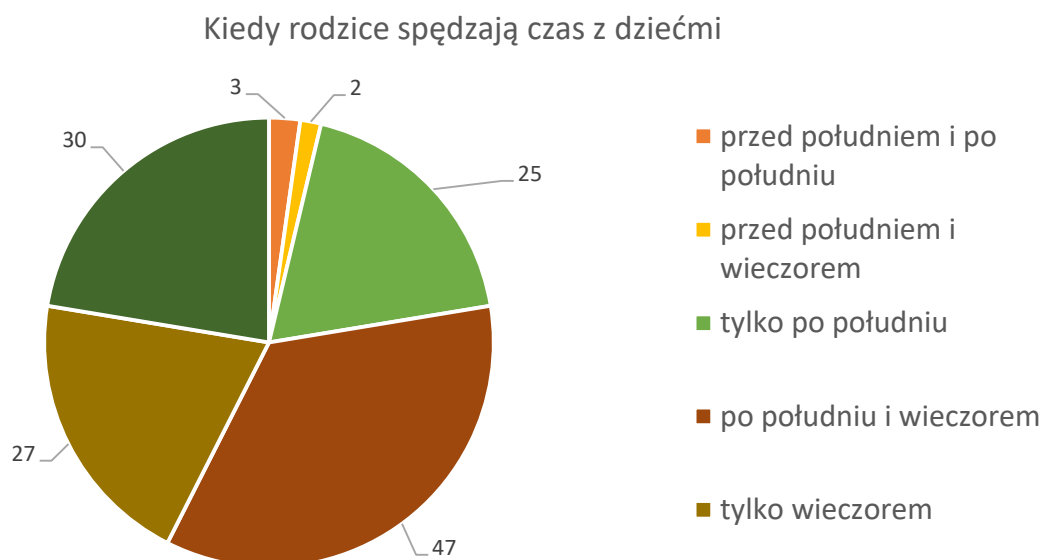
70% respondentów spędza ze swoimi dziećmi 2 lub więcej godzin w ciągu dnia. 22% ma między jedną a dwiema godzinami czasu dla dziecka dziennie, a 8% - mniej niż godzinę (Rys.15).

Najczęściej rodzice mogą spędzać czas z dzieckiem po południu lub wieczorem (72% respondentów, Rys. 16). Czas na zabawę z dzieckiem o każdej porze dnia ma 22% rodziców. Najtrudniej znaleźć na to czas przed południem. Zwraca to szczególną uwagę w połączeniu z sygnalizowaną potrzebą zwiększenia dostępności opieki przedszkolnej i żłobkowej w gminie.

Czas spędzany z dzieckiem w ciągu dnia

Rysunek 15. Ilość czasu spędzanego dziennie przez rodziców z dziećmi.

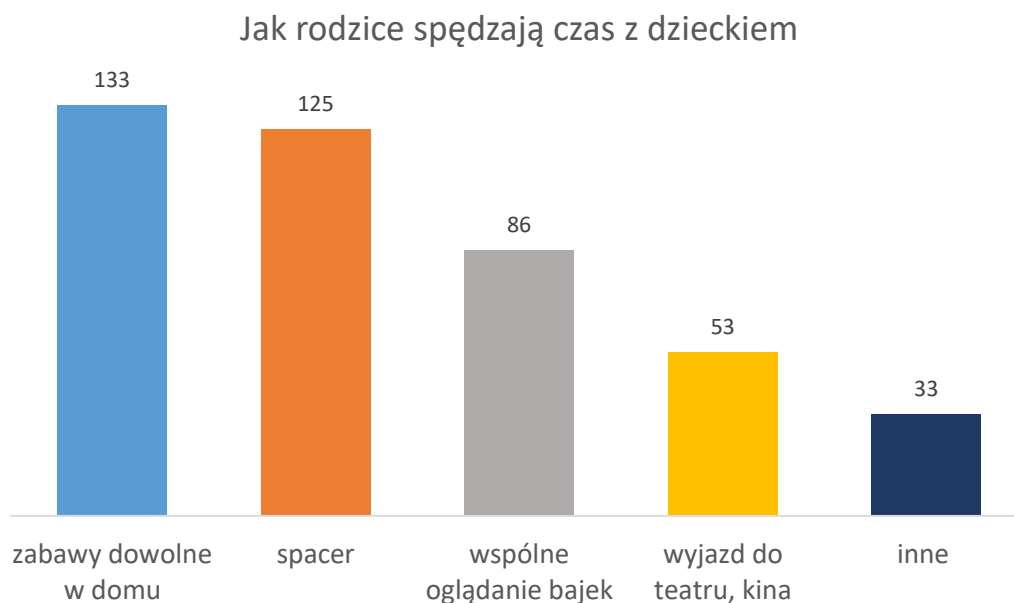

Rysunek 16. Pory dnia, w której rodzice mogą spędzać czas z dziećmi.

Przeważająca część rodziców spędza czas wolny z dzieckiem bawiąc się z nim w domu (97% respondentów) lub spacerując (91%) (Rys. 17). Zabawy i ruch na świeżym powietrzu stanowiły także dużą część spontanicznych odpowiedzi respondentów. Wspólne oglądanie bajek i filmów (63%) a także czytanie także są często wybieranym sposobem na

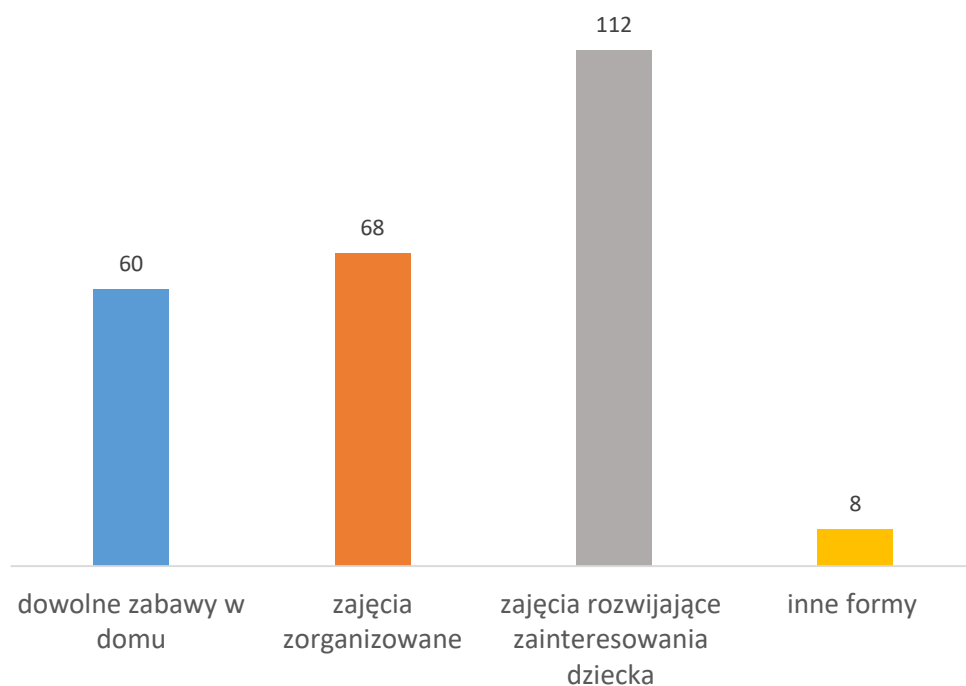
spędzenie wolnego czasu. 39% respondentów odwiedza z dzieckiem teatry lub kina, wielu wymieniło też wspólne wyjazdy do ogrodów zoologicznych, parków rozrywki, a także skansenów. Sporadycznie rodzice wymieniali wspólne uczestnictwo w zajęciach artystycznych. Istotną część odpowiedzi „inne” stanowiły także odwiedziny u rodziny i znajomych, także z kręgu społecznego dziecka.

Rysunek 17. Sposoby spędzania wolnego czasu z dzieckiem.

Ankieta stawiała także pytanie jak respondenci chcieliby spędzać czas z dzieckiem (Rys. 18). Znaczna część rodziców chciałaby uczęszczać na zajęcia rozwijające zainteresowania dziecka. Potrzebę tę wyraziło 82% rodziców. Wśród odpowiedzi precyzujących jakie zajęcia mogłyby zostać zorganizowane, najwięcej osób proponowało zajęcia sportowe (piłka nożna, basen) lub taneczno-muzyczne. 50% respondentów chciałoby, aby zorganizowane zostały zajęcia takie jak Grupa Zabawowa lub Klub Przedszkolaka. Niewiele mniej, bo 44% chciałoby mieć więcej czasu na wspólne zabawy w domu.

Jak rodzice chcieliby spędzać czas z dzieckiem

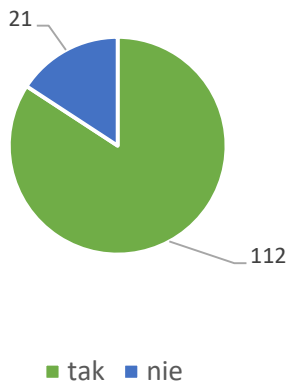

Rysunek 18. Sposoby w jakie rodzice chcieliby spędzać czas z dzieckiem.

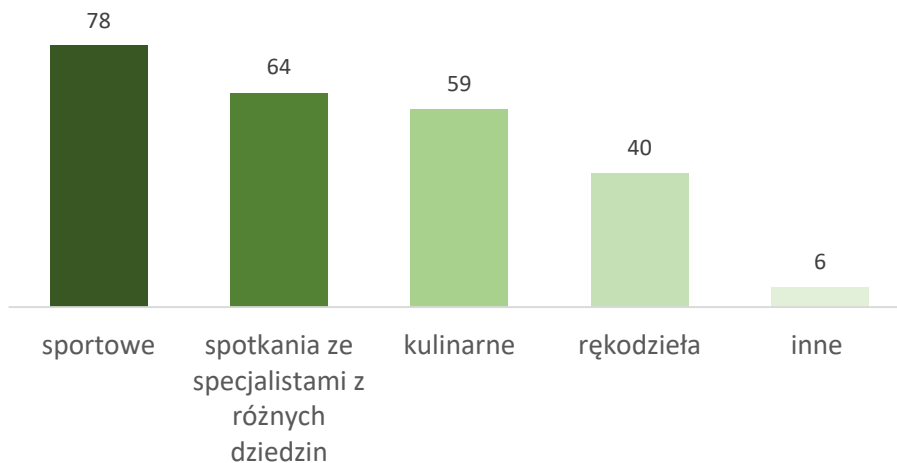
Inną możliwością zasugerowaną w ankiecie było uczestnictwo w zajęciach dla dorosłych w czasie gdy dziecko bierze w udział zajęciach dla siebie. 82% respondentów chciałaby wziąć udział w takich zajęciach (Rys. 19a). Najczęściej wybieranym przez rodziców typem zajęć byłyby zajęcia sportowe (74%) oraz spotkania ze specjalistami (60%) (Rys. 19b). Dużą popularnością cieszyłyby się także zajęcia kulinarne (56%), trochę mniejszą – rękodzieła (38%).

Chęć uczestnictwa w zajęciach wraz z dziećmi

a.

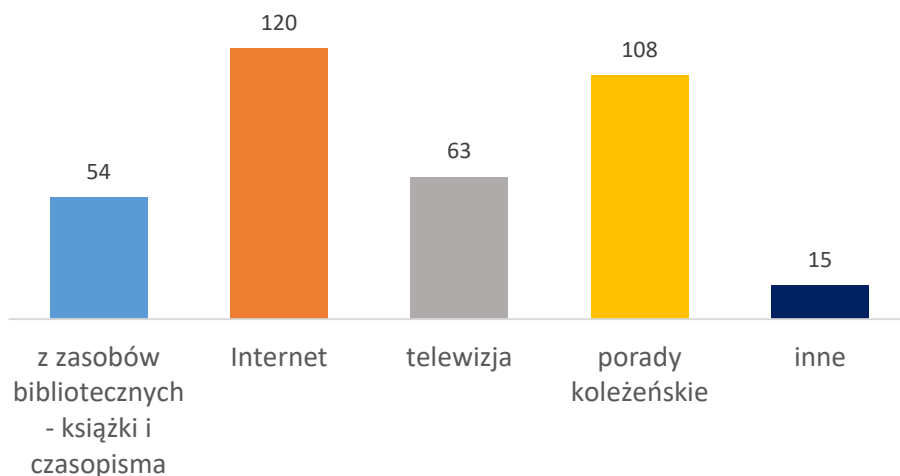
b.

Rysunek 19. Uczestnictwo w zajęciach organizowanych dla rodziców z dziećmi; a) chęć uczestnictwa w zajęciach; b) typy zajęć, w których rodzice chcieliby uczestniczyć.

Ostatnie pytania ankiety dotyczyły źródeł wiedzy na temat rozwoju i wychowania dziecka dostępnych rodzicom. Większość respondentów przywoływała internet (87%) bądź porady koleżeńskie (78%) jako główne źródło swojej wiedzy (Rys. 20). 46% procent czerpie informacje z telewizji, natomiast 39% z książek lub czasopism o takiej tematyce. Wśród najczęściej wymienianych innych źródeł wiedzy znajduje się własne doświadczenie zdobyte w czasie wychowywania starszego dziecka lub w czasie studiów.

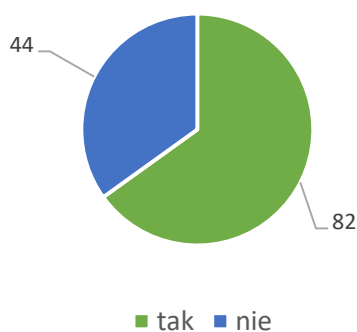
Skąd rodzice czerpią wiedzę na temat rozwoju i wychowania dziecka

Rysunek 20. Źródła wiedzy o wychowaniu i rozwoju dziecka.

65% rodziców uważa, że w ich miejscowości istnieje dostęp do literatury dotyczącej rozwoju i wychowania dzieci (Rys. 21). 35% jest przeciwnego zdania. Niewielu rodziców wskazało miejsce, gdzie taka literatura mogłaby się znaleźć (jedynie 9 osób), jednak najczęściej proponowanym miejscem była biblioteka publiczna lub łatwo dostępne miejsca jak GOKiS czy przychodnia. Biorąc jednak pod uwagę ogromną popularność internetu jako źródła wiedzy, dobrym pomysłem wydawałoby się zbadanie możliwości udostępniania specjalistycznej literatury w formie elektronicznej.

Czy literatura na temat wychowania dzieci jest w gminie dostępna

Rysunek 21. Dostępność literatury dotyczącej wychowania i rozwoju dzieci.

Odpowiedzi na pytania o sposoby spędzania czasu dzieci i ich rodzin sugerują, że należy przyrzeć się dopasowaniu zagospodarowania przestrzeni gminy do potrzeb rodzin z małymi dziećmi. We wcześniejszych częściach ankiety rodzice wspominali o potrzebie remontu placu zabaw, a także obserwowanych problemach bezpieczeństwa na drodze. W ostatniej części ankiety sygnalizowali natomiast potrzebę spacerowania z dzieckiem, spędzania czasu na świeżym powietrzu, większej dostępności różnych form aktywności fizycznej. Niewątpliwie może się to stać sugestią dla planowania przyszłych inwestycji w Gminie. Uwagę zwraca też entuzjazm rodziców dotyczących zajęć organizowanych wspólnie dla dzieci i rodziców lub tylko dla rodziców w czasie zajęć ich pociech. Pytanie o to jakie dokładnie miałyby to być zajęcia, wymaga dokładniejszego zbadania lub nawet przetestowania realnego zainteresowania danym typem zajęć, jednak po raz kolejny szczególną uwagę zwraca chęć większej aktywności fizycznej, możliwości uprawiania różnych dyscyplin sportowych.

REKOMENDACJE

Na podstawie wyników ankiety zespół przygotowujący ankietę przygotował rekomendacje dla działań Gminy skierowanych do rodzin z małymi dziećmi.

Pierwszym elementem wyników, który zwracał uwagę była ogromna przewaga kobiet wśród respondentów, a w konsekwencji bardzo niewielka grupa mężczyzn, którzy odpowiedzieli na pytania związane z potrzebami rodzin z małymi dziećmi. Rodzi to pytanie o rolę ojca w rodzinach, o wkład mężczyzn w wychowanie dzieci i organizację życia rodzinnego. Temat ten wymaga z pewnością pogłębionej refleksji jednak na podstawie zebranych danych rekomenduje się:

- **zwrócenie uwagi przez dyrektorów i nauczycieli placówek edukacyjnych na organizowanie spotkań dla i z ojcami dotyczących roli ojca w życiu rodziny; spotkania mogą być z specjalistami;**
- **zwrócenie uwagi na organizację zajęć w których uczestniczą rodzice tak, żeby były sprofilowane na ojców, żeby widzieli dla siebie sens uczestnictwa.**

Oczywistym wnioskiem płynącym z ankiety jest fakt, że rodzice pracujący potrzebują pomocy w opiece nad swoimi dziećmi. Bardzo interesujące jest częste wskazywanie dziadków jako osób, które takiej pomocy udzielają. W związku z tym rekomenduje się:

- **przeanalizowanie przez organizacje takie jak np. Koło Gospodyń Wiejskich możliwości dotarcia do nie aktywnych („niewidocznych”) seniorów, w celu zainteresowania ich ofertą dotyczącą małych dzieci;**
- **organizowanie regularnych spotkań dla seniorów np. przez lokalne stowarzyszenia (COGITO);**
- **planowanie w budżecie wykorzystania gminnego mikrobusu, przewozów seniorów na zajęcia;**
- **dofinansowanie zajęć edukacyjnych dla seniorów z ewentualnym włączeniem dzieci (biblioteka ma bardzo dobre doświadczenia w organizowaniu zajęć);**
- **zachęcanie seniorów do współpracy z instytucjami w których są małe dzieci oraz otwieranie instytucji na współpracę z seniorami;**
- **zbadanie istniejących już form oraz potencjalnie atrakcyjnych i dostępnych zajęć dla dziadków i ich wnuków.**

Ponadto uwagę zwraca brak kontaktu między dziećmi starszymi i młodszymi. Z tego powodu rekomenduje się:

- **uruchomienie i popularyzacja wolontariatu młodzieżowego w przedszkolach przez przygotowanie listy uczniów SP z dopasowanymi talentami i przekazanie tych list do przedszkoli;**
- **w dalszej kolejności możliwość nawiązania współpracy przedszkole – SP w celu nawiązania wolontariatu uczniowskiego.**

Ułatwienia dotyczące opieki nad dzieckiem nie powinny zakładać wyłącznie form, które wyręczają rodziców z tej opieki. Oferta Gminy skierowana do rodzin z małymi dziećmi powinna być przede wszystkim dobrze znana wszystkim rodziców. Rekomenduje się:

- **zebranie w jednej publikacji informacji o miejscach z ofertą dla rodzin. Mogłaby to być forma reklamy instytucji i zajęć odbywających się w tych instytucjach. UG powinien mieć inicjatywę stworzenia takiej informacji.**

Ze względu na duże znaczenie biblioteki i często pojawiające się wypowiedzi rodziców dotyczące odwiedzin w tej instytucji rekomenduje się:

- **powstanie punktu bibliotecznego z kącikiem dla dzieci np. w Marysinie lub Snopkowie;**
- **wzbogacenie kącików dla dzieci, np. o „wypożyczalnię dla najmłodszych”, pufy, regały na książki dla dzieci;**
- **włączenie bibliotekarek w proces projektowania wnętrza i wyposażenia w tym tego dedykowanego dzieciom;**
- **poprawę warunków lokalowych w bibliotece w Jastkowie;**
- **ze względu na nowe funkcje biblioteki, zwiększenie zatrudnienia w Tomaszowicach i Jastkowie.**

Z odpowiedzi udzielonych w ankiecie oraz z doświadczenia członków zespołu wynika przeświadczenie, że świetlica wiejska też może być miejscem spotkań dla rodzin z małymi

dziećmi. Zdecydowanie istnieje potrzeba przygotowania oferty dla tej grupy w świetlicach. Przede wszystkim należy je jednak przystosować lokalowo, by korzystanie przez małe dzieci z nich było możliwe. Dlatego rekomenduje się:

- **przystosowanie świetlic wiejskich do potrzeb korzystających z niej rodziców z dziećmi;**
- **zapewnienie instruktora, który poprowadzi zajęcia dla dzieci z rodzicami w świetlicy wiejskiej;**
- **włączanie Aktywnych seniorów w plan działań świetlic wiejskich;**
- **zwiększenia świadomości sąsiadów w kwestii możliwości inicjowania oddolnych inicjatyw na bazie świetlicy wiejskiej oraz znaczenia nie podważania (wyśmiewania) kompetencji osoby, która coś dla innych zaoferuje;**
- **zaangażowanie w promocję oddolnych inicjatyw mieszkańców w świetlicy wiejskiej sołtysów, wiejskich stowarzyszeń, grup nieformalnych – liderów w społeczności lokalnej;**
- **a także wykorzystanie sal przedszkolnych do zajęć z małymi dziećmi i rodzicami po godzinie 14:00.**

Istotne i szczególnie potrzebne wydaje się także stworzenie oferty dla rodziców lub rodziców z dziećmi w instytucjach gminnych, a także przez prywatne firmy. Po ustaleniu czy takie zajęcia były czy nie, możemy przeanalizować jakimi kanałami była przekazywana o nich informacja. Przy tworzeniu oferty można wykorzystać świetlice wiejskie. Rekomenduje się:

- **dochodzenie do i tworzenie takich rozwiązań w których mamy będą mogły korzystać z infrastruktury gminnej (np. sal gimnastycznych), by poprawiać swoją kondycję fizyczną;**

- **udostępnienie miejsca np. świetlic wiejskich w których kobiety mogłyby ćwiczyć również pod okiem instruktora;**
- **w ramach Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu tworzenie oferty dla małych dzieci i rodziców;**
- **umożliwienie wyrażenia opinii na temat oferty GOKiS rodzicom, włącznie ich w proces przygotowywania propozycji zajęć.**

Ponieważ wiele osób zaznaczało w ankiecie brak bezpiecznego dojścia do instytucji, można zapytać rodziców konkretnie o miejsca i jakie mają potrzeby. Rekomenduje się:

- **regularne sprawdzanie możliwości dotarcia i korzystania z miejsc do których docierają rodzice z dziećmi (także w formie bezpośredniego pytania rodziców o zdanie);**
- **starania o utworzenie publicznego transportu lokalnego.**

Ostatnią kwestią, którą należy wspomnieć w rekomendacjach dotyczących rodzin z małymi dziećmi w gminie Jastków jest dostępność specjalistycznej pomocy. Wiedza na temat możliwości skorzystania z takiej pomocy powinna być na ten moment priorytetem. Rekomenduje się:

- **przygotowanie gminnego informatora “Szukam pomocy”, który powinien być szerzej dystrybuowany np. w bibliotekach, na stronie www UG, parafii.**

Wprowadzanie w życie powyższych rekomendacji może być związane ze specyficznymi trudnościami. Należy brać je pod uwagę, jednak nie usprawiedliwiać całkowicie braku działań w wyżej wymienionych obszarach ich istnieniem. Do trudności takich zaliczyć można:

- **Znalezienie osób, które na zasadach wolontariatu, będą włączać się w działania na rzecz rodzin z małymi dziećmi;**
- **Ograniczone zasoby finansowe Gminy;**

- **Brak uczestnictwa w ofercie przygotowanej na podstawie wcześniejszych deklaracji osób.**

Podsumowując, na podstawie ankiety zespół analizujący jej wyniki podkreśla znaczenie:

- **Budowania wspólnoty mieszkańców:**
  - **zaangażowanych w działania na rzecz sąsiadów,**
  - **zauważających potrzeby rodzin z dziećmi, starszych,**
  - **którzy nie stygmatyzują osób, które robią coś dla innych, w której każdy ma prawo korzystać z dostępnej oferty,**
  - **w której jeśli ktoś ma talent, będzie miał możliwość dzielenia się swoimi zdolnościami z innymi;**
- **Starania o pozostawanie mieszkańców na terenie gminy, o to by mieszkańcy szukali i znajdowali dla siebie ofertę na terenie gminy.**

ZAŁĄCZNIK

Spis rysunków użytych w raporcie.

Rysunek 1	Reprezentacja grup wiekowych wśród dzieci respondentów.
Rysunek 2	Status respondentów na rynku pracy.
Rysunek 3	Instytucje sprawujące opiekę nad dziećmi respondentów.
Rysunek 4	Korzystanie z oferty gminy skierowanej do dzieci.
Rysunek 5	Potrzeby rodziców związane ze zorganizowaną opieką nad dziećmi.
Rysunek 6	Korzystanie z opieki przedszkolnej lub żłobkowej
Rysunek 7	Ocena jakości opieki przedszkolnej w Jastkowie.
Rysunek 8	Bezpieczeństwo po drodze do przedszkola w gminie Jastków.
Rysunek 9	Korzystanie z usług specjalistycznych.
Rysunek 10	Wiedza na temat możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy w gminie
Rysunek 11	Źródła wiedzy o pomocy specjalistycznej.
Rysunek 12	Źródła wiedzy na temat wychowania i rozwoju dziecka.
Rysunek 13	Preferowana tematyka spotkań dla rodziców noworodka lub niemowlaka.
Rysunek 14	Zapotrzebowanie na zajęcia dla przyszłych i młodych rodziców.
Rysunek 15	Ilość czasu spędzanego dziennie przez rodziców z dziećmi.
Rysunek 16	Pory dnia, w której rodzice mogą spędzać czas z dziećmi.
Rysunek 17	Sposoby spędzania wolnego czasu z dzieckiem.
Rysunek 18	Sposoby w jakie rodzice chcieliby spędzać czas z dzieckiem.
Rysunek 19	Uczestnictwo w zajęciach organizowanych dla rodziców z dziećmi; a) chęć uczestnictwa w zajęciach; b) typy zajęć, w których rodzice chcieliby uczestniczyć.
Rysunek 20	Źródła wiedzy o wychowaniu i rozwoju dziecka.
Rysunek 21	Dostępność literatury dotyczącej wychowania i rozwoju dzieci.

Udział w ankiecie poszczególnych sołectw.

Sołectwo	Liczba wypełnionych ankiet
Barak	1
Dąbrowica	2
Dębówka	7
Jastków	19
Józefów	1
Ługów	7
Marysin	2
Miłocin	0
Moszenki	2
Moszna	3
Moszna Kolonia	4
Natalin	1
Ożarów	10
Pouszowice	7
Piotrawin	9
Sieprawice	8
Sługocin	3
Smugi	7
Sieprawki	5
Snopków	11
Tomaszowice	2
Panieńszczyzna	23
Tomaszowice Kolonia	4
Wysokie	1